

ÇEVRESEL FARKINDALIK GELİŞTİRMEDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİ¹

Dr. Öğr. Üyesi H. Gözde ERTÜRK KARA²

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Nalan YILMAZ³

Doç. Dr. Özge AYDIN ŐENGÜL⁴

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocukların çevresel farkındalığını geliştirmeye yarATICI drama yöntemini kullanma durumlarının incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemi kullanılan araştırmada, öğretmen adayları tarafından hazırlanan yaratıcı drama planları doküman olarak kullanılmıştır. Çalışma grubunu öğretmen adayları arasından çalışmaya katılmaya gönüllü olan toplam 42 öğretmen adayı (altışar kişilik gruplardan oluşan 7 grup olmak üzere) oluşturmaktadır. Her bir grup bir etkinlik planı hazırlamış ve toplam yedi etkinlik planı araştırmanın veri setini oluşturmuştur. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmış, araştırmacılar tarafından belirli temalara uygun olarak doküman analizi formu hazırlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının çevresel farkındalık geliştirme kazanımına uygun olarak çevre ile ilişkili konulara yer verdikleri ve canlandırma aşamasında dramatik durum bileşenlerini dikkate aldıkları görülmüştür. Ancak, tüm aşamalarda konuyu ve teknikleri detaylandırma ve aşamaların bütünlüğünün sağlanması konusunda; oyunlarda kullanılan öğeleri çeşitlendirmede, çocuğun düşünme becerilerini harekete geçirme, merak uyandırma ve yaratıcı düşünmeyi teşvik etmede yetersiz oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının konu seçiminde çevre kirliliği ve nesli tükenen hayvanlar ile sınırlı kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Yaratıcı Drama, Çevresel Farkındalık

¹ Bu Makale 27-29 Ekim 2018 tarihleri arasında Manavgat-Antalya'da düzenlenen ASEAD 4. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildiri den geliştirilmiştir.

² Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi ABD, gozdeerturk@aksaray.edu.tr

³ Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi ABD, zeynepnalanalkan@hakkari.edu.tr

⁴ Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi ABD, ozge.aydin@dpu.edu.tr

GİRİŞ

Çevreye ilişkin olumlu tutum sergilenmesinde ve sorumluluk gerektiren davranışlar geliştirilmesinde küçük yaşlarda verilen eğitim kritik bir öneme sahiptir (Shin, 2008). Erken çocukluk yıllarındaki çevre eğitimi, çocuğun merak duygusunun gelişimine ve doğal dünyanın değeri, canlıların yaşam alanlarına saygı duyulması gibi konularda farkındalık kazanmasına katkı sağlamaktadır (Wilson, 1994). Diche'e (1993) göre; çevresel farkındalığın geliştirilmesinde bazı yaklaşımlar izlenmektedir. Çocukların dünya ile ilgili değerlendirmelerini ve hissettiklerini açıkladıkları farkındalık yaklaşımı; çocukların çevre ile ilgili tutumlarını, çevre hakkındaki fikirlerini içeren çevresel kavram yaklaşımı ve çocukların çevredeki değişimleri görmelerini sağlayarak sorumluluk almalarına fırsat yaratan doğal kaynakları koruma yaklaşımı (akt. Çabuk, 2011). Bu yaklaşımların her biri nitelikli çevre eğitimi müfredatı ile etkili olabilmektedir.

Sobel'e (2014) göre çevre eğitimi müfredatı öncelikle gelişimsel aşamalara uygun olmalıdır. Erken çocukluk dönemindeki çocuklar için çevre eğitimi müfredatı oluştururken aktif şekilde yer aldıkları, düşünce ve duygularını yaratıcı yöntemlerle ifade edebilecekleri, gözleme dayalı bir çerçeve çizilmelidir. Çevre eğitimcilerine göre, ele alınan çevresel konu her yaş grubu için uygun olmayabilir. Erken çocukluk dönemindeki çocuklar soyut kavramlara ilişkin düşünmede zorlandıkları için çevresel konular daha basit bileşenlerine indirgenerek ele alınmalıdır. Örneğin; ekosistem, yağmur ormanları, evren gibi konular çocukların anlayıp kendileriyle ilişki kurmada zorlanacakları konulardır. Öte yandan kelebekler/arılar, çiçekler, hayvanlar, rüzgâr, yapraklar, bahçe işleri, kum/toprak/çamur gibi konular bu yaş grubu çocukların ilk elden deneyim sağlayabilecekleri konulardır. Küçük çocuklar için duydukları, hissettikleri, kokladıkları, tattıkları ve gördükleri konuları ele almak daha uygundur. Bir diğer önemli nokta ise, ele alınan çevresel konuların günlük yaşamla ilişkilendirilmesidir (Oltman, 2002). Erken çocukluk döneminde çevresel konuları ele almada elverişli olabilecek yöntemlerden biri yaratıcı drama yöntemidir. Çünkü yaratıcı drama, bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma), vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2014). Yaratıcı drama yaparak yaşayarak öğrenmenin esas olduğu açık uçlu etkinliklerden oluşur. Açık uçlu etkinlikler, çocukların aktif öğrenmelerine yardımcı olan temel araçlardan biridir. Çocuklar bu etkinlikler aracılığıyla kendilerini ve çevrelerini keşfetme olanağı bulurlar. Tek bir doğrunun olduğu etkinlikler yerine çocukların kendi ilgi ve yetenekleri ile sürecin içinde aktif oldukları, düşündüklerini denedikleri, akranlarıyla etkileşim kurmalarına olanak sağlayan yaratıcı drama planları bu anlamda aktif öğrenmeyi desteklemektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının çevresel farkındalık geliştirme amacıyla etkinlik planlarken yaratıcı drama yöntemini ne ölçüde etkili kullanabildiklerinin tespit edilmesinin, onların çocukların aktif öğrenmelerini desteklemedeki yeterlilikleri konusunda fikir vereceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocuklarda çevresel farkındalık geliştirmede yaratıcı drama yöntemini kullanma durumlarının hazırladıkları etkinlik planları doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir.

1. Çevresel farkındalık geliştirme amacıyla ele alınan konu/konulara yaratıcı drama ders planı içerisinde uygun şekilde yer verilmiş mi?
2. Yaratıcı drama ders planlarının içeriğinde ele alınan konular ve yaratıcı drama sürecinin aşamalarına ilişkin ele alınan yöntem-teknikler nelerdir?

1. YÖNTEM

Çalışmada, nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilmesi araştırma problemi ile yakından ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Buna göre araştırma amacı doğrultusunda, verilerin toplanmasında öğretmen adayları tarafından hazırlanan yaratıcı drama etkinlik planları doküman olarak kullanılmıştır.

1.1. Çalışma Grubu

Amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Buna göre, öğretmen adaylarının “Fen Eğitimi” ve “Yaratıcı Drama” dersini tamamlamış olmaları ve planların hazırlanmasında, bu ders kapsamındaki deneyimlerinden yararlanmaları amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, öğretmen adayları arasından çalışmaya katılmaya gönüllü olan toplam 42 öğretmen adayı (altışar kişilik gruplardan oluşan 7 grup olmak üzere) araştırmanın çalışma grubunda yer almıştır. Her bir grup bir etkinlik planı hazırlamış ve toplam yedi etkinlik planı araştırmanın veri setini oluşturmuştur.

1.2. Verilerin Toplanması

Katılımcılarla yüz yüze görüşme sağlanmış, araştırma amacı ve plan hazırlama sürecinin yazılı olarak ifade edildiği formlar dağıtılmıştır. Bu formlarda şu yönergeye yer verilmiştir: “Okul öncesi dönemdeki çocukların çevreye yönelik farkındalıklarını geliştirmeyi amaçlayan; ısınma-hazırlık, canlandırma ve değerlendirme süreçlerini dikkate alarak bir yaratıcı drama etkinlik planı hazırlayınız”. Sürecin sonunda öğretmen adayları tarafından hazırlanan etkinlik planları toplanmıştır.

1.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmış, araştırmacılar tarafından belirli temalara uygun olarak doküman analizi formu hazırlanmıştır. Doküman analizi formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde çevresel farkındalık kazandırma amacıyla ele alınan konu/konulara yaratıcı drama planı içerisinde uygun şekilde yer verilip verilmediğinin belirlenmesi; ikinci bölümde ise planlara ilişkin içeriğın belirlenmesi amaçlanmıştır.

Formun ilk bölümünde yer alan her bir aşama için alanyazından yararlanılarak değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Belirlenen değerlendirme kriterleri aşağıda verilmiştir.

- Çevresel farkındalığa ilişkin ele alınan konu ve hazırlanan etkinliklerin uyumu
 - Isınma aşamasında konuya giriş yapılmış mı?
 - Konu canlandırma aşamasında detaylandırılmış mı?
 - Konu tüm oturum sürecinde bir bütün olarak ele alınmış mı?
 - Birden fazla konunun ele alındığı oturumlarda etkinlik sayısı ve içeriği konuyu detaylandırma açısından yeterli mi?
- Isınma Aşaması
 - Grup dinamiğine yer verilmiş mi?
 - Bedenin hareket ettiği, çocukların hareket halinde oldukları etkinlik/etkinlikler tercih edilmiş mi?
 - Müzik, fotoğraf, obje ilgi çekici bir öğe kullanılmış mı?
 - Canlandırma aşaması için hazırlık teşkil ediyor mu?
- Canlandırma Aşaması
 - Doğaçlama, canlandırma temel teknikleri olmak üzere atölye planında konuyu detaylandırarak sayıda teknik kullanılmış mı?
 - Verilen konu dramatik bir durumu içeriyor mu?
 - Dramatik durumda yer alması gereken (roller, ilişkiler, odak, mekan, zaman, dramatik gerilim vb.) bileşenlere açıkça yer verilmiş mi?
- Değerlendirme Aşaması
 - Sürece ilişkin duygu ve düşünce paylaşımına yer verilmiş mi?
 - Sürecin kazanımlarına odaklanan sorulara/tekniklere yer verilmiş mi?
 - Değerlendirmede soru cevap dışında alternatif teknikler (mektup, manşet, afiş vb.) kullanılmış mı?
- Konunun elde edilmek istenen kazanıma uygunluğu
 - Seçilen konu çevresel farkındalık sağlama kazanımına hizmet ediyor mu? (tüketim, çevreyi konuma, canlılara saygı duyma/koruma, yeniden kullanma, geri dönüşüm gibi)
- Okul öncesi dönemdeki çocuk grubuna uygunluğu
 - Çocuğun düşünme becerilerini harekete geçiriyor mu?
 - Merak uyandırıcı öğeler içeriyor mu?
 - Yaratıcı bir süreç mi?
 - Çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılıyor mu?

Veri analizi sürecinde öncelikle etkinlik planları belirtilen bu altı tema doğrultusunda analiz edilerek, örnek ifadelerle desteklenmiştir. Daha sonra, planlarda ele alınan konular ve yaratıcı drama sürecinin aşamalarında ele alınan yöntem-tekniklere ilişkin içerik belirlenmiştir.

Dokümanlar güvenilirlik ve iç geçerliğin sağlanması için araştırmacı çeşitliliğinden yararlanılarak üç araştırmacı tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiş ve iç geçerlik katsayısı 0.89 olarak hesaplanmıştır. Creswell (2007)'e göre bu değer iç geçerliğin sağlanması açısından yeterli olduğu belirtilmektedir.

2. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda öncelikle, çevresel farkındalık kazandırma amacıyla ele alınan konu/konulara yaratıcı drama planı içerisinde uygun şekilde yer verilip verilmediği belirlenmiş, ardından planlara ilişkin içeriğe yer verilmiştir.

Tablo 1: Çevresel Farkındalık ile İlgili Ele Alınan Konu ve Hazırlanan Etkinliklerin Uyumuna İlişkin Bulgular

	Evet (f)	Kısmen(f)	Hayır(f)
Isınma aşamasında konuya giriş yapılmış mı?	3	0	4
Konu canlandırma aşamasında detaylandırılmış mı?	2	0	5
Konu tüm oturum sürecinde bir bütün olarak ele alınmış mı?	2	3	2
Tüm drama planında etkinlik sayısı ve içeriği konuyu detaylandırma açısından yeterli mi?	1	1	5

Tablo 1 incelendiğinde, ısınma aşamasında 3 planda konuya giriş yapıldığı (*yeniden kullanma konusuna gazete kağıtları etkinliği kullanılmıştır*); 4 planda ise konuya giriş yapılmadığı (*yönergeye uygun yürüme etkinliği yapılmıştır*) görülmektedir. Canlandırma aşamasında ise sadece 2 planda konunun detaylandırıldığı görülmektedir. Konu tüm oturum sürecinde 2 planda bütün olarak ele alınırken, 3 planda kısmen ele alınmış (*ısınma aşaması bulunmamaktadır*) 2 planda ise bütün olarak ele alınmıştır. 1 planda etkinlik sayısı ve içeriği konuyu detaylandırma açısından yeterliyken (*5 etkinlik*), 1 planda kısmen yeterli (*2 etkinlik*), 5 planda ise yetersizdir.

Tablo 2: Isınma Aşamasına İlişkin Bulgular

	Evet(f)	Kısmen(f)	Hayır(f)
Grup dinamiğine yer verilmiş mi?	6	0	1
Bedenin hareket ettiği, çocukların hareket halinde oldukları etkinlik/etkinlikler tercih edilmiş mi?	7	0	0
Müzik, fotoğraf, obje ilgi çekici bir öğe kullanılmış mı?	4	0	3
Canlandırma aşaması için hazırlık teşkil ediyor mu?	2	0	5

Tablo 2 incelendiğinde, 6 planda grup dinamiğine yer verilirken, 1 planda yer verilmemiştir. *Plan D’de çocukların grupla kaynaşmalarını sağlayacak bir oyundan ziyade bireysel oynadıkları bir parmak oyununa yer verilmiştir. Grup dinamiğine yer veren planlar içinde Plan F’de tüm grubun etkileşim kurduğu meyve sepeti oyunu konuya uyarlanarak uygulanmıştır.* Planların tamamında ısınma aşamasında beden hareket ettiği, çocukların hareket halinde oldukları etkinlik/etkinlikler tercih edilmiştir. 4 planda, *müzik, ritm aracı* gibi ilgi çekici öğeler kullanılırken, 3 planda bu tür öğelere yer verilmemiştir. 2 planda ısınma aşaması, canlandırma aşaması için hazırlık teşkil ederken, 5 planda hazırlık teşkil etmediği görülmektedir.

Tablo 3: Canlandırma Aşamasına İlişkin Bulgular

	Evet(f)	Kısmen(f)	Hayır(f)
Doğaçlama, canlandırma temel teknikleri olmak üzere atölye planında konuyu detaylandırarak sayıda teknik kullanılmış mı?	1	1	5
Verilen konu dramatik bir durumu içeriyor mu?	5	0	2
Dramatik durumda yer alması gereken (roller, ilişkiler, odak, mekan, zaman, dramatik gerilim vb.) bileşenlere açıkça yer verilmiş mi?	5	1	1

Tablo 3 incelendiğinde, 1 planda doğaçlama, canlandırma gibi temel teknikler dikkate alınarak konuyu detaylandırarak sayıda teknik kullanılırken, 1 planda kısmen kullanılmış, 5 planda ise bu tekniklere yer verilmemiştir. 5 planda verilen konu dramatik bir durum içeriyorken, 2 planda içermemektedir. Dramatik durum *Plan C’de Memo adlı bir balığın denizin renginin değiştiğini fark etmesi ve heyecan içinde arkadaşlarına haber vermesi şeklinde yer almıştır. Plan F’de ise Alinin bir rüya görmesi ve rüyasında bazı hayvanların neslinin tükenmekte olduğunu öğrenip bu hayvanların yaşam alanlarını araştırmaya başlaması olarak karşımıza çıkmaktadır.*

5 planda dramatik durumda yer alması gereken bileşenlere açıkça yer verilmişken, 1 planda kısmen yer verilmiş, 1 planda ise yer verilmemiştir. Örneğin *Plan D'de dramatik durum bileşenleri şu şekilde ele alınmıştır. Roller ve ilişkiler; Tavşan, ördek ve ayı ailesi. Tavşan, ördek ve ayı ailesi birbirlerini düşünen ve seven ailelerdir. Tavşan ve ördek ailesi birlikte pikniğe gitmeyi çok sever. Ayı ailesi evleri düzensiz ve dağınık bir ailedir. Temizliğe pek önem vermezler. Dramatik Gerilim; tavşan ve ördek ailesinin, ayı ailesinin piknik alanını kirlittiğini gördükleri an. Odak; çevreyi temiz tutma Mekan; orman. Zaman; şimdiki zaman. Atmosfer; kurbağanın düzenlediği toplantı çağrısının tef eşliğinde verilmesi. Dil; role girilen hayvanların yaşanan olayla ilgili düşüncelerini ifade etmeleri. Hareket; ayı ailesinin evlerindeki ve ormandaki davranışları, ormandaki diğer hayvanların yaşanan olay karşısındaki jest ve mimikleri, davranışları. Semboller; kullanılan sözcükler ve jestler.*

Tablo 4: Değerlendirme Aşamasına İlişkin Bulgular

	Evet(f)	Kısmen(f)	Hayır(f)
Sürece ilişkin duygu ve düşünce paylaşımına yer verilmiş mi?	6	0	1
Sürecin kazanımlarına odaklanan sorulara/tekniklere yer verilmiş mi?	5	0	2
Değerlendirmede soru cevap dışında alternatif teknikler (mektup, manşet, afiş vb.) kullanılmış mı?	5	0	2

Tablo 4 incelendiğinde, 6 planda sürece ilişkin duygu ve düşünce paylaşımına yer verilirken, 1 planda yer verilmemiştir. 5 planda sürecin kazanımlarına odaklanan sorulara yer verilmişken, 2 planda yer verilmemiştir. Örneğin *Plan D'de çevreyi temiz tutmak için siz neler yapıyorsunuz? Plan B'de ise temiz bir çevre için kimlerle işbirliği yapıp destek alırdınız?* sorularına yer verilmiştir. 5 planda değerlendirilmede soru cevap dışında alternatif teknikler kullanılırken, 2 planda kullanılmamıştır.

Tablo 5: Konunun Elde Edilmek İstenen Kazanıma Uygunluğuna İlişkin Bulgular

	Evet(f)	Kısmen(f)	Hayır(f)
Seçilen konu çevresel farkındalık sağlama kazanımına hizmet ediyor mu? (tüketim, çevreyi konuma, canlılara saygı duyma/koruma, yeniden kullanma, geri dönüşüm gibi)	7	0	0

Tablo 5 incelendiğinde, bütün planlarda, seçilen konuların çevresel farkındalık sağlama kazanımına hizmet ettiği görülmektedir. Örneğin, planlarda *yeniden kullanma, orman kirliliği, deniz kirliliği, nesli tükenen canlılar* gibi konular işlenmiştir.

Tablo 6: Okul Öncesi Dönemdeki Çocuk Grubuna Uygunluğuna İlişkin Bulgular

	Evet(f)	Kısmen(f)	Hayır(f)
Çocuğun düşünme becerilerini harekete geçiriyor mu?	0	7	0
Merak uyandırıcı öğeler içeriyor mu?	3	0	4
Yaratıcı bir süreç mi?	3	4	0
Çocuğun ilgi ve ihtiyacını karşılıyor mu?	7	0	0

Tablo 6 incelendiğinde, bütün planların çocuğun düşünme becerilerini kısmen harekete geçirdiği görülmektedir (*sadece ısınma aşaması, sadece canlandırma ve değerlendirme aşaması... gibi*). Bununla beraber tüm planlarda çocukların yaş grupları göz önünde bulundurulmuş ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir kurgu oluşturulmaya çalışılmıştır. Örneğin; *Plan F’de çocuklar nesli tükenen hayvan rollerine girmiştir. Plan B’de mekan olarak oyun parkı kullanılmıştır. Plan C’de çocuklar denizin altındaki hayvanların rollerine girmiştir. Plan E’de ise ısınma oyununda çocukların ilgisini çekebilecek hayvanların yürüyüşlerine yer verilmiştir.* 3 planda merak uyandırıcı öğelere yer verilirken, 4 planda yer verilmemiştir. Örneğin; *Plan F’de Ali’nin gördüğü rüyadaki hayvanların kimler olduğu; Plan C’de denizin birdenbire renginin değişmesi, Plan B’de Ayşe ve Merve’nin parkı eski temiz haline getirmek için ne yapabileceklerini düşünmeleri gibi.* 3 planda yaratıcı bir süreç dikkate alınırken, 4 planın ise kısmen yaratıcılığı dikkate aldığı görülmektedir. Yaratıcılığa kısmen yer verilen planlarda yaratıcı süreçler yalnızca belli aşamalarda örneğin; *Plan A’da ısınma oyununda; Plan D ve F’de canlandırmada, Plan G’de ise değerlendirme aşamasında* karşımıza çıkmaktadır. 3 planda ise en az iki aşama çocukların yaratıcılığını teşvik edecek şekilde planlanmıştır. Örneğin; *Plan B’de canlandırma aşamasında çocuğun farklı bakış açılarından bakabilmesi ve çözüm yolları üretmesi için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı çalışanları, sivil toplum kuruluşları, belediye temizlik görevlileri, çevre mühendisleri, eğitimciler ve çocukların yer aldığı çevreyi koruma temalı bir toplantı düzenlenmiştir (toplantı düzenleme tekniği). Kullanılan bir diğer teknik role uygun doğaçlamadır. Doğaçlama şu şekilde başlatılmaktadır: Ayşe ve Merve oyun parkındadır. Oynarken Ayşe’nin ayağına sürekli çöpler takılmaktadır. Ayşe ayağına takılan çöpleri çöp kovasına atarken “Burası ne kadar da kirli değil mi Merve?” der. Merve de “evet çok kötü bir koku var, geçen hafta ne kadar da temizdi, eski haline getirmek için ne yapabiliriz acaba?” der. Tekniğin doğası gereği çocuk role uygun düşünme ve verilen dramatik duruma uygun çözüm yolu üretme ile ilgili yaratıcı bir sürece girmektedir. Donuk imge tekniğinde çocuklara kendilerini yerde olmak istemeyen bir çöp seçip onun gibi form almalarını istenmiştir. Değerlendirme aşamasında ise “çevrenin sürekli temiz kalmasını sağlamak için neler yapabiliriz?” gibi sorulara yer verilerek çocuklardan yaratıcı cevaplar beklenmiştir.*

Tablo 7: Planlarının İçeriğinde Ele Alınan Konular ve Yaratıcı Drama Sürecinin Aşamalarında Ele Alınan Yöntem-Tekniklerin İçeriğine İlişkin Elde Edilen Bulgular

TEMALAR	KODLAR
Çevresel farkındalığa ilişkin ele alınan konular	Yeniden kullanma Çevre kirliliği (su ve toprak kirliliği) Doğayı koruma Nesli tükenen canlılar
Isınma aşaması kapsamında ele alınan etkinlikler ve oyunlar	Gazetelerden uçurtma yaparak müzik eşliğinde uçurma Müzik eşliğinde yön değiştirerek yürüme Okul bahçesini deniz olarak hayal edip bahçedeki çöpleri toplama Parmak Oyunu Yönergeye uygun yürüme (ormanda yürüme, buz üstünde kayma, çölde yürüme) Meyve sepeti oyunu Hayvan yürüyüşleri yapma
Canlandırma aşamasında kullanılan teknik-yöntemler	Doğaçlama Toplantı düzenleme Donuk imge Geriye dönüş Dedikodu halkası Rol oynama Anlatı
Değerlendirme aşamasında kullanılan teknik-yöntemler	Soru-cevap Tartışma Kart eşleştirme Ürün oluşturma (geri dönüşüm kutusu, artık malzemelerden kuş yuvası, kolye, kolaj hazırlama...)

Tablo 7 incelendiğinde, çevresel farkındalığa ilişkin yeniden kullanma, çevre kirliliği, doğayı koruma ve nesli tükenen canlılar konularına yer verildiği görülmektedir. Planlarda ısınma aşaması kapsamında, gazetelerden uçurtma yaparak müzik eşliğinde uçurma, müzik eşliğinde yön değiştirerek yürüme, okul bahçesini deniz olarak hayal edip bahçedeki çöpleri toplama, parmak oyunu, yönergeye uygun yürüme (*örneğin, ormanda yürüme, buz üstünde kayma, çölde yürüme.. gibi*), meyve sepeti oyunu ve hayvan yürüyüşleri yapma etkinliklerine yer verilmiştir. Canlandırma aşamasında, doğaçlama, toplantı düzenleme, donuk imge, geriye dönüş, dedikodu halkası, rol oynama ve anlatı teknikleri kullanılırken; değerlendirme aşamasında soru-cevap, tartışma, kart eşleştirme ve ürün oluşturma tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, çevresel farkındalık kazandırma amacıyla ele alınan konu/konulara yaratıcı drama planı içerisinde uygun şekilde yer verilip verilmediğinin belirlenmesine ilişkin elde edilen bulgular sonucunda;

- Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının çevresel farkındalığa ilişkin ele aldıkları konu ve hazırlanan etkinliklerin uyumu incelendiğinde, öğretmen adaylarının çoğunun konuyu kullanılan etkinlik sayısı ve teknik ile detaylandırma ve tüm aşamalarda bir bütün olarak ele alma konusunda yetersiz oldukları saptanmıştır.
- Öğretmen adaylarının ısınma oyunu planlarken çoğunlukla grup dinamiğine ve bedensel hareketler içermesine odaklandıkları, ancak müzik, ritm, fotoğraf gibi öğeler kullanmada yetersiz oldukları görülmüştür. Bununla beraber, ısınma oyunları ile canlandırma aşaması arasında geçiş yapan plan sayısı oldukça azdır.
- Çoğu planda dramatik durum ve bileşenlerine yer verilmesine rağmen canlandırma aşamasında az sayıda ve çeşitte teknik tercih edildiği saptanmıştır.
- Değerlendirme aşamasında çoğu planda duyu düşünce paylaşımı ve kazanımlara odaklanan sorularla tartışma ortamı yaratıldığı ve değerlendirmede kullanılan alternatif tekniklerin genel olarak resim çizdirme ve ürün oluşturma ile sınırlı kaldığı görülmüştür.
- Öğretmen adaylarının çevresel farkındalık geliştirme kazanımına uygun şekilde planlarında çevre ile ilişkili konulara yer verdikleri belirlenmiştir.
- Hazırlanan planlarının çoğunun çocuğun düşünme becerilerini harekete geçirme, merak uyandırma ve yaratıcı düşünmeyi teşvik etmede yetersiz kaldıkları saptanmıştır.

Ayrıca, yaratıcı drama etkinlik planlarının içeriğinde ele alınan konular ve yaratıcı drama sürecinin aşamalarına ilişkin ele alınan yöntem-tekniklerin içeriğine ilişkin elde edilen bulgular sonucunda;

- Öğretmen adaylarının çevresel farkındalığa ilişkin konu seçiminde çevre kirliliği (katı atık) ve nesli tükenen hayvanlar ile sınırlı kaldıkları görülmüştür.
- Hazırlanan etkinlik planlarının ısınma aşamasında yer alan oyunların çoğunda hayvan yürüyüşleri ya da mekanda serbest yürümenin yer aldığı görülmüştür. Grubun kaynaşmasını sağlamak ve canlandırma aşamasına geçişi kolaylaştırmak amacıyla tercih edilen oyun sayısı yetersizdir.
- Canlandırma aşamasında planlarda en çok rol oynama tekniğinin tercih edildiği belirlenmiştir. Kullanılan teknik sayısının konuyu detaylandırmada yetersiz kaldığı görülmüştür.
- Değerlendirme aşamasında ise en çok tercih edilen yöntemin soru cevap; alternatif yöntemin ise ürün oluşturma olduğu görülmüştür. Okul öncesi dönemdeki çocuğa uygun en etkili yöntem olan oyun yalnızca bir planda yer bulmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler verilebilir:

- Öğretmen adaylarının çocukların çevresel farkındalıklarını geliştirmede hangi konulara odaklanabileceklerine ilişkin bilgi düzeyleri arttırılabilir.
- Öğretmen adaylarının, okul öncesi eğitimde yaratıcı dramayı bir yöntem olarak ele alma ile ilgili bilgi düzeyleri (aşamaların içeriği) ve deneyimleri (plan yazma alıştırmaları yapma) zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, Ö. (2014). Eğitimde Yaratıcı Drama. Ankara: Pegem Akademi.

CRESWELL, J. W. (2007). Educational Research: Planning, Conducting, And Evaluating Quantitative And Qualitative Research. (3rd Ed.). Thousands Oaks, CA: Sage.

ÇABUK, B. (2001). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Çevreyle İlgili Farkındalık Düzeyleri. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Anabilim Dalı. Ankara.

SOBEL, D. (2014). Ekofobiyi Aşmak (Çev. İ.U. Kelso). Yeni İnsan Yayınevi.

OLTMAN, M. (2002). Natural Wonders: A Guide to Early Childhood Environmental Education. 10.11.2018 tarihinde <http://seek.minnesotae.org/sites/default/files/naturalwonders.pdf> adresinden erişilmiştir.

WILSON, R.A. (1994). Environmental Education At The Early Childhood Level. Washington, DC: North American Association for Environmental Education.

YILDIRIM, A. & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.